

Datum
2019-09-23

Diarienummer
Af-2019/0028 9989

Avsändarens referens
A2019/01215/A

Arbetsmarknadsdepartementet
111 52 Stockholm

Remissyttrande: Etableringsjobb Ds 2019:13

Sammanfattning

Arbetsförmedlingen ställer sig bakom modellen med etableringsjobb så som den beskrivs i departementspromemorian under förutsättning att de otydligheter som vi redogör för här kan tydliggöras.

Generellt sett ser Arbetsförmedlingen positivt på möjligheterna med att införa etableringsjobb utifrån **arbetsmarknadens** parter principöverenskommelse och den gemensamma avsiktsförklaringen med regeringen. Det faktum att utformningen av stödet har utarbetats i samverkan mellan **arbetsmarknadens** parter ses som en möjliggörare för att insatsen blir lyckad och att den kan bidra till att öka nyanländas och långtidsarbetslösa anställningsbarhet samt stärka kompetensförsörjningen i Sverige.

Arbetsförmedlingen ser en del otydligheter i de förslag som läggs fram i departementspromemorian som skulle behöva förtydligas för att stärka förutsättningarna för att kunna genomföra reformen på ett bra sätt.

Arbetsförmedlingen lämnar följande förslag:

- Arbetsförmedlingen lämnar förslag om att vi anser att det i förordningen till etableringsjobb måste framgå att etableringsjobb och statlig ersättning endast kan utgå om det är klargjort vad som utgör lägsta lön.
- I departementspromemorian framgår vidare att den som inte fullgör uppgiftsskyldigheten för arbetsgivare och

Datum
2019-09-23

Diarienummer
Af-2019/0028 9989

partsorganisationer ska dömas till böter. Arbetsförmedlingen anser dock att en sanktionsavgift är mer effektiv ur ett samhällsperspektiv och att det bör övervägas.

Generella synpunkter

Arbetsförmedlingen vill framförallt uppmärksamma på de utmaningar som finns för införandet av etableringsjobb enligt den utvidgning som har föreslagits till företag utan kollektivavtal samt bemanningsföretag. Formerna för hur detta ska hanteras för att kunna införas till den 1 juli nästa år är i dagsläget mycket oklara och berörs heller inte fullt ut i departementspromemorian eller i parternas principöverenskommelse. Arbetsförmedlingen förutsätter därför att denna utvidgning av etableringsjobben förankras hos parterna så att formerna för hur detta ska hanteras kan tydliggöras på bästa sätt.

Utifrån grundprocessen och parternas principöverenskommelse bedöms **Arbetsförmedlingens** roll främst vara:

- Att skapa förutsättningar för effektiv matchning
- Att kontrollera att arbetsökande och arbetsgivare inför en etableringsjobsanställning uppfyller fastställda kriterier
- Att skicka underlag till **Försäkringskassan** om maxnivå för ersättning inför deras beslut om utbetalning av individersättning. I detta är det av särskild vikt att Arbetsförmedlingen kan få korrekt information om aktuell lönenivå inom avtalsområdet för att kunna ge rätt underlag.
- Att i så stor utsträckning som möjligt förenkla, digitalisera och automatisera grundprocessen, med lågt beroende av manuell handläggning.

Arbetsförmedlingen bedömer att myndigheten har en viktig roll i att skapa förutsättningar för en effektiv matchning för etableringsjobb, det handlar både om att skapa en digital infrastruktur för matchning och att säkerställa korrekt målgrupp, både gällande potentiella arbetstagare och arbetsgivare. Den inledande grundprocess som Arbetsförmedlingen beskrev i återrapport (Modell för upphandlad matchning till etableringsjobb Af-2018/0028 8138, sid 10) bedöms fortfarande relevant, även om en kompletterande matchningstjänst nu kan vara mindre angelägen.

Grundprocessen behöver i och med departementspromemorian anpassas och kompletteras, främst mot bakgrund till den utvidgning som nu föreslås. Bland annat indikerar departementspromemorian ett utökad **myndighetsansvar** rörande uppföljning och kontroll under tiden som Försäkringskassan ansvarar för utbetalning. Här finns otydligheter kring gränsdragning och befogenhet som kommer att behöva förtydligas i

Datum
2019-09-23

Diarienummer
Af-2019/0028 9989

förhållande till de två myndigheterna. Departementspromemorian innebär även nya uppgifter för myndigheten, bl.a. rörande kvalificering och fastställande av individens ersättningstak vad gäller arbetsgivare som inte har ett kollektivavtal om etableringsjobb.

För att möjliggöra ett framgångsrikt införande av etableringsjobb så anser vi det är av vikt att man tidigt tar hänsyn till all den information/data som ska utbytas mellan alla aktörer i systemet både med avseende på rättsliga förutsättningar som de tekniska förutsättningarna. I många fall sker liknande informationsutbyte idag via manuell hantering/dialoger mellan Arbetsförmedlingen och kunden men framöver behöver vi hitta former för att effektivisera och digitalisera detta informationsutbyte.

Arbetsförmedlingen bedömer utifrån ovanstående att myndigheten har svårt att bedöma om tidsplanen för att införa aktuell reform i sin helhet är realistisk eller ej. Detta då det fortfarande finns vissa frågetecken kring kontroll och konstruktion rörande icke-kollektivavtalsanslutna arbetsgivare.

Arbetsförmedlingen är för övrigt positiv till parternas intention om att kombinera anställningen med arbetsnära lärande. Aktuell departementspromemoria tar dock inte upp hur detta ska säkerställas och följas upp.

Arbetsförmedlingens synpunkter på utredningens förslag

Arbetsförmedlingen lämnar följande synpunkter på utredningens förslag. Numreringen och rubrikerna nedan utgår från kapitelindelningen i departementspromemorian. Enbart rubriker där Arbetsförmedlingen har synpunkter hanteras.

Kapitel 3 Etableringsjobb – ett nytt sätt att stimulera anställningar

3.3 Några centrala utgångspunkter för en ny statlig ersättning

I departementspromemorian anges att statens uppgift ska vara att kontrollera förutsättningarna för etableringsjobb, betala ut den statliga ersättningen och kontrollera att förutsättningarna för ersättningen kvarstår. En stor del av den materiella regleringen om den statliga ersättningen är tänkt att ske på förordningsnivå och arbete pågår inom regeringskansliet. Vi anser att det då är viktigt att det tydligt av förordningar framgår vilka förutsättningar som gäller för etableringsjobben. Det gäller framförallt följande som behöver klargöras.

Datum
2019-09-23

Diarienummer
Af-2019/0028 9989

1. Försvinner möjligheten att vara anställd i ett etableringsjobb om kvalificeringsgrunden för etableringsjobb löper ut under pågående anställningstid?
2. Förväntas Arbetsförmedlingen kontrollera om den anställde fortfarande uppfyller förutsättningarna för att ersättningen ska kvarstå och hur ska dessa kontroller göras när Försäkringskassan betalar ut ersättningen?
3. Ska den arbetssökande kvarstå som inskriven hos Arbetsförmedlingen när de har ett etableringsjobb?
4. Vilket ansvar har vi gällande verksamhetsuppföljning, exempelvis om en arbetssökande som får anställning med etableringsjobb ska tilldelas en särskild sökandekategori?
5. För att kunna motverka felaktiga utbetalningar ser Arbetsförmedlingen ett behov av ett förtydligande och en definition av vad som kan utgöra felaktig utbetalning.

Kapitel 6 Arbetsgivarens och partsorganisationernas uppgiftsskyldighet vid etableringsjobb

6.1 Arbetsgivarens skyldighet att lämna uppgifter som har betydelse för ett ärende om statlig ersättning

Det är av stor vikt att det finns metoder som gör att vi som myndighet har tillgång till den information som är nödvändig för att kunna fatta ett korrekt beslut. I syfte att säkerställa att ersättning ska kunna betalas ut korrekt, både utifrån rätt belopp och till det avsedda ändamålet, delar vi uppfattningen att vissa uppgifter behöver lämnas av arbetsgivaren. Vi anser att det är viktigt att uppgifterna från arbetsgivaren förpliktas med krav på heder och samvete för att betona vikten av arbetsgivarens uppgifter är korrekta och fullständiga.

6.2 Arbetsgivarens skyldighet att ge Arbetsförmedlingen tillfälle att granska verksamheten

I förslaget till 6 § lagen om arbetsmarknadspolitiska program tydliggörs det att arbetsgivare eller anordnare som tar emot eller har tagit emot stöd ska ge myndigheten tillfälle att granska verksamheten som bedrivs och lämna de uppgifter som behövs för att granskningen ska kunna genomföras. Vi ser förändringen som positiv och särskilt då den inte enbart gäller etableringsjobb utan för samtliga program och insatser. Det innebär att det utvidgar vår möjlighet till uppföljning under och efter stöd för samtliga program och insatser. Det är inte heller tänkt att det ska finnas någon övergångsbestämmelse, vilket skapar möjligheter i arbetet gällande felaktiga utbetalningar för redan pågående stöd.

Datum
2019-09-23Diarienummer
Af-2019/0028 9989

6.3 Partsorganisationernas skyldighet att lämna in en kopia av kollektivavtalen om etableringsjobb och skyldighet att lämna uppgifter

Det är nödvändigt att vi får information om kollektivavtal gällande etableringsjobb. Vi vill dock uppmärksamma att det samtidigt är en administrativ börda för arbetsmarknadens parter att inkomma med dessa. Det bör därför övervägas om att det är möjligt att framöver samordna skyldigheten att lämna in vissa kollektivavtal till en myndighet, t.ex. medlingsinstitutet som sedan har att dela informationen alternativt att vi digitalt kan inhämta den information som behövs.

Departementspromemorian anger att uppgiften om vilken lön som är den lägst förekommande i den aktuella branschen kommer att framgå av kollektivavtalen om etableringsjobb. Uppgiften i kollektivavtalen om lägsta lön är väsentlig för oss vid etableringsjobb. Arbetsförmedlingen vill dock poängtera att om kollektivavtalen ska följas så långt det går vad gäller lönenivåer, innebär det sannolikt att utrymme kommer att ges för variationer och tolkningar. Vi ser inte att det finns en skyldighet för parterna att träffa avtal om en viss lön. Det är inte uteslutet att parterna träffar avtal som inte innehåller en lägsta lön eller innehåller beräkningsmodeller som är svåra att tillämpa. Dessa brister kommer man inte tillrätta med genom de föreslagna sanktionsmöjligheterna.

Som anføres i departementspromemorian är det en nödvändig förutsättning att vi får kännedom om storleken på den lön som individen skulle ha fått enligt ordinarie kollektivavtal i avtalsområdet (branschen). Det har diskuterats om kollektivavtalsparterna i kollektivavtalen om etableringsjobb kan ta med en upplysning om den lägsta lönen som följer av ett centralt kollektivavtal som tillämpas i hela Sverige på motsvarande arbetstagare i det aktuella avtalsområdet, alternativt (om lägsta lön saknas i det centrala kollektivavtalet) en upplysning som återspeglar de verkliga förhållanden om vilken lön som är den lägst förekommande i den aktuella branschen. Dessa uppgifter är av särskild vikt vid vår prövning.

Vid ovan situationer, samt för arbetsgivare som saknar kollektivavtal i enlighet med utvidgningen, behöver vi kunna fastställa lägsta lön på annat sätt eller ha rätt att fatta beslut om detta. Vår bedömning är att vi kan föreskriva om skyldigheten att inlämna ett kollektivavtal och hur det ska lämnas in men inte om innehållet. Vi anser därför att det i förordningen till etableringsjobb måste framgå att etableringsjobb och statlig ersättning endast kan utgå om det är klargjort vad som utgör lägsta lön.

6.4 Sanktioner

I departementspromemorian framgår det att den som inte fullgör uppgiftsskyldigheten för arbetsgivare och partsorganisationer enligt

Datum
2019-09-23

Diarienummer
Af-2019/0028 9989

föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelat, ska dömas till böter. Böter förutsätter polisanmälan och att ärendet sedan går vidare till åklagare och domstol, vidare kräver brottet normalt även uppsåt. Vi anser att en sanktionsavgift är mer effektiv och att det bör övervägas.

7. Utökad informationsutbyte mellan Skatteverket och Försäkringskassan kopplat till bland annat etableringsjobben

7.1 Utökad direktåtkomst för Försäkringskassan till uppgifter i beskattningsdatabasen

Arbetsförmedlingens kan ha behov av tillgång till beskattningsdatabasen på individnivå, se kap 2.7. Idag kan vi enbart få detta för organisationer. Behovet rör inte enbart etableringsjobb, utan är ett generellt behov som rör både arbetssökande och arbetstagare.

7.2 Det behövs inga nya sekretessbestämmelser med anledning av direktåtkomsten

Av departementspromemorian framgår inte med tydlighet vilken sekretessbestämmelse som är avsedd att gälla för enskilda med arbete i **etableringsjobb** inom **Arbetsförmedlingens** verksamhet. Arbetsförmedlingen anser att detta behöva förtydligas.

I departementspromemorian konstateras på s. 90 att målgruppen för ersättning för arbete i etableringsjobb bland annat består av nyanlända, det vill säga den grupp som kan få ersättning för deltagande i etableringsinsatser, samt att Arbetsförmedlingen vid prövning av förutsättningar för etableringsjobb kommer att behöva tillgång till uppgifter gällande enskildas personliga förhållanden liknande dem som gäller i ärende om **etableringsinsatser**. Uppgift i ärende om etableringsinsatser omfattas av sekretess enligt 28 kap. 12 a § OSL, vilken även gäller för beslut i ärendet. **Arbetsförmedlingens** beslut i ärende om etableringsjobb blir däremot offentliga för det fall sekretessbestämmelsen i 28 kap. 11 § OSL ska tillämpas. Arbetsförmedlingen vill att detta faktum beaktas vid bedömningen av regelverkens tillämpning och eventuella ändrings-/tilläggsbehov.

Kapitel 8 Några frågor om utbetalning, kontroll och personuppgiftsbehandling inom arbetsmarknadspolitiken generellt

8. 3 Utökad möjlighet att inhämta uppgifter

Arbetsförmedlingen delar uppfattningen om behovet av utökade möjligheter att inhämta uppgifter från företag som hanterar betalningar

Datum
2019-09-23

Diarienummer
Af-2019/0028 9989

och företag som erbjuder försäkring. Behovet att säkerställa att ersättningar inte utgår på felaktiga grunder till följd av felaktiga eller fabricerade uppgifter är av vikt för myndigheten och samhället. Idag saknar vi möjligheten att inhämta den informationen som till viss del kan förhindra eller klarlägga att felaktiga utbetalningar skett. Införandet av en skyldighet för företag som hanterar betalningar och företag som erbjuder försäkring att lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen bör införas och vi har inget att invända mot att bestämmelserna placeras i lag.

Vi delar inställningen till att inga **övergångsbestämmelser** behövs utan ser positivt på möjligheten av uppföljning även för de ekonomiska stöd som har beslutats före den föreslagna lagens ikraftträdande.

8.4 Arbetsförmedlingen bör få ett uttryckligt stöd i lag för att behandla personuppgifter för kontrolländamål

Arbetsförmedlingen är positiv till förslaget och välkomnar det. Arbetsförmedlingen har dock behov av ett utökat författningsstöd för vilka personuppgifter som myndigheten får hantera för sådana kontrolländamål som avses i den föreslagna bestämmelsen i 4 § punkten 4 i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den **arbetsmarknadspolitiska verksamheten**. Exempelvis behöver Arbetsförmedlingen, beträffande arbetsgivare och kompletterande aktörer, också kunna hantera uppgifter om registrering som arbetsgivare, moms och konkurs. Arbetsförmedlingen efterfrågar därför en översyn av förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den **arbetsmarknadspolitiska verksamheten**.

8.5 Gallring hos Arbetsförmedlingen av uppgifter som avskilts för statistikändamål

Arbetsförmedlingen är positiv till förslaget om att uppgifter som har avskilts för **statistikändamål** ska gallras när de inte längre behövs för detta ändamål. Arbetsförmedlingen anser att det behövs en utökad gallringsfrist på 5 år alternativt att syftet med bevarandet av vetenskapliga och historiska forskningsändamål utökas.

Det är en grundläggande princip att personuppgifter inte får bevaras längre tid än vad som är nödvändigt för ändamålet för behandlingen. För Arbetsförmedlingens del är därför ett bevarande på endast 3 år en för kort tid. Nuvarande hantering av arbetssökandes personuppgifter i ett samlat ärende har redan börjat fasas ut och en långt mer specificerad ärendeindelning håller på att implementeras. De mer avgränsade ärenden som blir en följd av den digitala utvecklingen på Arbetsförmedlingen leder då till att information som behövs för att följa upp att handläggningen varit korrekt, omprövning, kontroll och rättning till den arbetssökandes fördel begränsas av den snäva tidsgränsen på 3

Datum
2019-09-23

Diarienummer
Af-2019/0028 9989

år. Arbetsförmedlingen föreslår därför att gallringsfristen förlängs till 5 år för att myndigheten ska kunna utföra utredningar, uppföljningar, rättningar och kontroller i syfte att tillgodose den behandlades rättigheter. Vid misstanke om att den arbets sökande fått för lite ersättning finns behov av att gå längre tillbaka i tiden än de 3 år som idag gäller. Ett annat behov av att kunna använda informationen längre än de 3 år som idag gäller är det samarbete mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Socialstyrelsen med utökad samverkan för att förbättra upptäckten av våld i nära relationer. I sådana samarbeten mellan myndigheter finns ett klart behov av att gå längre tillbaka i tiden för att identifiera vad som kunde gjorts för att förebygga och förhindra denna typ av brott.

Är inte en utökad gallringsfrist en framkomlig väg anser Arbetsförmedlingen att syftet med bevarandet av vetenskapliga och historiska forskningsämnamål behöver utökas till att även gälla att tillvarata allmänhetens intresse av insyn i förvaltningen och myndighetens eget informationsbehov för uppföljning, utredning, analys och kontroll.

Arbetsförmedlingen uppfattar att gallringsregeln med den nuvarande kompletteringen i RA-MS 2015:5 innebär att personuppgifterna ska avskiljas för vetenskapliga eller historiska forskningsändamål hos Arbetsförmedlingen men att personuppgifterna inte behöver överlämnas till arkivmyndighet tidigare än övrigt arkivmaterial.

Konsekvensen av att informationen inte ska gallras utan bevaras för vetenskapliga och historiska forskningsändamål blir att **Arbetsförmedlingen** inte har möjlighet att använda den avskilda informationen för utredningar, uppföljning, , rättningar och kontroll eftersom detta inte omfattas av syftet med bevarandet. Arbetsförmedlingen ser ett behov av att kunna använda informationen som avskilts för utredningar, uppföljningar, rättningar och kontroller i syfte att tillgodose den behandlades rättigheter samt att tillgodose behovet av information för samverkan med andra myndigheter.

Att kravet på att materialet ska överlämnas till arkivmyndighet tas bort är en fördel utifrån proveniensprincipen, en sammanhållen arkivbildning och effektiviteten i servicen gentemot allmänhet som begär ut handlingar.

Arbetsförmedlingen föreslår en **övergångsbestämmelse** som förtydligar och möjliggör behållandet av det material som ännu inte levererat till arkivmyndighet. **Övergångsbestämmelsen** behöver ange att handlingar som inte levererats före ikraftträdandet hanteras enligt de nya föreskrifterna. Detta för att få en enhetlig och sammanhållen arkivbildning där allmänheten som begär utlämnade av allmän handling

Datum
2019-09-23

Diarienummer
Af-2019/0028 9989

inte ska behöva vända sig till två olika myndigheter för att få tillgång till handlingar.

Kapitel 9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Se generell kommentar ovan om utmaningen med att kunna genomföra reformen i sin helhet inom utsatt tid.

Kapitel 10 Konsekvenser

Utifrån konsekvensanalysen (s. 137) vad gäller jämställdheten har Arbetsförmedlingen tydliga förväntningar om att kunna öka jämlikheten mellan kvinnor och män vad gäller möjligheter till etableringsjobb. Arbetsförmedlingen efterfrågar här en fördjupad analys av hur reformen kan komma att falla ut vad gäller fördelningen av män och kvinnor inom etableringsjobb utifrån vilka branscher som kommer att vara aktuella.

I detta sammanhang är det värt att nämna att ansvariga myndigheter och andra aktörer behöver säkerställa att de aktuella målgrupperna har de förutsättningar som krävs för att kunna ansöka om att ta del av etableringsjobb samt ansöka om ersättning. Detta är särskilt viktigt att lyfta fram då en del av målgruppen exempelvis kan antas ha språkmässiga utmaningar.

På Arbetsförmedlingens vägnar

Mikael Sjöberg
generaldirektör

Pär Skoglund

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Mikael Sjöberg. Ärendet har föredragits av *verksamhetssamordnare* Pär Skoglund. I den slutliga handläggningen av ärendet har *direktören* för Verksamhetsområde Direkt Linda Schön Doroci deltagit.